

Ομιλία στην Παρουσίαση της μουσικής έκδοσης
της Ι.Μ.Μ.Βατοπαιδίου

"Μαθήματα Γέροντος Διονυσίου Φιρφιρή"

17 Ιουνίου 2024 - Πολεμικό Μουσείο Αθηνών

Όταν ο Δημήτριος Κούκος και μετέπειτα Ιεροδιάκονος Διονύσιος Φιρφιρής ήλθε το 1920 στο Άγιον Όρος, ήταν μόλις 8 ετών. Κατ' ακρίβειαν τον έφερε ο πατέρας του από το χωριό τους, την Μεγάλη Παναγία Χαλκιδικής, μέσα σε ένα καλάθι (κόφα) εποχούμενον επάνω σε ένα ταπεινό υποζύγιο.

Ο πατέρας του εργαζόταν στο Βατοπεδινό αντιπροσωπείο (στο κονάκι, όπως λέμε στο Όρος), το οποίο γειτνιάζει με το Κουτλουμουσιανό κελλί του Προφήτη Ηλία. Σε αυτό γέροντας ήταν ο μοναχός Αβέρκιος, ενώ μέλος της συνοδείας ήταν ο συγγενής τους μοναχός Χαράλαμπος.

Σε αυτόν, τον γερο-Χαράλαμπο, παρέδωσε ο πατέρας του τον μικρό Δημήτριο, ο οποίος τον προστάτεψε και τον μεγάλωσε. Τον έμαθε γράμματα, τον έμαθε να ψάλλει (ήταν πολύ καλός ψάλτης και ο ίδιος) και ακόμη τον έμαθε την καλογερική όπως λέμε στο Όρος τη μοναχική ζωή.

Όταν ο π. Διονύσιος έγινε 16 ετών, ο πατέρας του ήρθε να τον πάρει πίσω στο χωριό τους, να τον παντρέψει, όπως είπε. Εκείνος όμως ήταν ανένδοτος. "Όχι", του είπε, δεν έρχομαι· "θα γίνω μοναχός", όπερ και εγένετο μετα ταύτα.

Τον πρώτο καιρό που εγκαταστάθηκε στο κελλί, φυσικό ήταν, όντας μακριά από τους δικούς του, να συναντήσει πολλές δυσκολίες. Μια μέρα ο π. Χαράλαμπος τον πήρε από το χέρι και τον πήγε στο πίσω μέρος του κελλιού, όπου άνοιξε έναν μικρό λάκκο

στον οποίο φύτεψε ένα λουκούμι. "Να", του είπε, "εδώ θα φυτρώσει μια λουκουμιά και όταν μεγαλώσεις θα τρως πολλά λουκούμια που θα κάνει".

Η λουκουμιά όμως δεν φυτόρωσε, αλλά φυτόρωσε ο ίδιος ο π. Διονύσιος εν μέσω Καρυών, κάτω από τη Σκέπη της Παναγίας του «Άξιον Έστι», ως ηδυτάτη λουκουμιά, που επί σειρά ετών γλύκανε «ακοάς και καρδιάς» μοναχών και λαϊκών.

Το παράδοξο είναι πως στον τόπο που «φύτεψε» ο π. Χαράλαμπος το λουκούμι, εκεί μετά από πολλά χρόνια ετάφη το σεπτόν σκήνωμα του γέροντος Διονυσίου.

Στο κελλί τους, λίγο παλαιότερα, διέπρεψε σαν ιεροψάλτης, ο πρώτος Διονύσιος, ο επιλεγόμενος Φιρφιρής, του οποίου το όνομα και τα χαρίσματα κληρονόμησε ο νέος Διονύσιος.

Με αυτόν, τον νέο Διονύσιο, «το νέο Κουκουζέλη του Αγίου Όρους» όπως τον απεκάλεσε ο πολύς αρχιμ. Γαβριήλ Διονυσιάτης, γνωριστήκαμε στην πανήγυρη της Μονής Διονυσίου το έτος 1980 και χάριτι Θεού συνδέθηκα πνευματικά μαζί του, έως το μακάριο τέλος του.

Δοξάζω τον Θεό γι' αυτό, όχι μόνο για την ωφέλεια που απέκομισα στη μουσική μου κατάρτιση, αλλά και για την μαθητεία κοντά του στην αυθεντική αγιορειτική μοναχική ζωή, όπως την παρέλαβε από τους παλαιούς πατέρες.

Παρακαλώ να με συγχωρέσετε που θα μιλήσω προσωπικά, αλλά με αγάπησε ως «τέκνον γνήσιο» και τον αγάπησα και σεβάστηκα ως «πατέρα φιλόστοργον».

Καρπός αυτής της πνευματικής αγάπης και του πνευματικού συνδέσμου είναι και οι ηχογραφήσεις, περίπου 60 τον αριθμό, που έκανα με ένα μεγάλο μαγνητόφωνο PANASONIC του καιρού

εκείνου, είτε στο κελλί του, όπου πολλάκις φιλοξενήθηκα, είτε σε πανηγύρεις Μονών και κελλίων, που παραστεκόμουν βοηθώντας τον.

Για μένα οι ηχογραφήσεις αυτές ήταν από τα πολυτιμότερα πράγματα που απέκτησα στο Άγιον Όρος. Θησαυρός πραγματικός! Ένας θησαυρός, που μαζί με αρκετές φωτογραφίες του, κάποιες με εμένα νεαρό μοναχό δίπλα του, πλουτίζουν το κελλί μας. Σε μία απο αυτές που υπογράφει ο ίδιος με ημερομηνία 7/11/1985, σημειώνει: *"Αφιερούται εις τὸν ἀγαπητὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν Μοναχὸν Ἀντύπαν, τὸν δόκιμον ἐργάτην τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς εἰς ἔνδειξιν πολλῆς ἀγάπης".*

Βεβαίως, δεν θα ήταν περιττό να αναφέρω ότι μερίμνησα να ηχογραφήσω και άλλους πατέρες, όπως τις αδελφότητες Δανιηλαίων και Θωμάδων, τον πολύ Διακο-Γιάννη, τον π. Γαβριήλ Μακαβό, τον π. Ιγνάτιο Βατοπεδινό, τον παπα-Βασίλη της Κολιτσούς, τον π. Παντελεήμονα Κάρτσωνα και άλλους, οι οποίες κι αυτές πραγματικά αποτελούν έναν άλλο θησαυρό της ψαλτικής παράδοσης του Αγίου Όρους.

Ο Άγιος Καθηγούμενος της Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπεδίου, γνωρίζοντας το σύνδεσμό μου με το μακαριστό Διονύσιο, στο παρελθόν μου είχε ζητήσει να δώσω κάποιες κασσέτες στους καλούς ιεροψάλτες της Μονής του για μαθητεία, το οποίο και έκανα, αν και ήμουν τότε λίγο διστακτικός στη διάδοσή τους.

Αργότερα όμως σκέφτηκα πως ο θησαυρός αυτός δεν πρέπει να μένει κρυμμένος, αλλά πρέπει να γίνει γνωστός προς δόξαν Θεού και ωφέλεια ιδιαίτερα των ψαλτών. Γι'αυτό και τον παρέδωσα στα χέρια του αγίου καθηγουμένου προς επεξεργασία και έκδοση.

Για την ιστορία πρέπει να πω, πως προηγήθηκε η προσπάθεια του καλού και ειδήμονος π. Χρυσοβαλάντη Θεοδώρου να μεταγραφούν οι απλές κασσέτες σε ψηφιακή μορφή.

Και να, σήμερα χαιρόμαστε όλοι την όσο είναι δυνατόν, τέλεια έκδοση αυτών των ηχογραφήσεων.

Σας αξίζει άγιε καθηγούμενε τιμή και έπαινος για όλη αυτή την προσπάθεια, όπως αξίζουν συγχαρητήρια σε όσους κοπίασαν για αυτήν, ιδιαιτέρως δε στον αγαπητό κ. Γεώργιο Κωνσταντίνου με τον οποίο είχαμε μια άψογη συνεργασία.

Πριν καταπαύσω το λόγο μου επιτρέψτε μου να σας πω τα εξής:

Σε μια επιστολή του ο Όσιος Ιωσήφ ο Ησυχαστής προς τον μεγαλύτερο αδελφό του Εμμανουήλ, ο οποίος ήταν καλός χριστιανός, αλλά και καλός ιεροψάλτης, γράφει τα εξής: **«...με γράφεις καί διά μουσικόν λιπόν εγώ φροντήζω τόρα ετίποσαι ο νικτάριος εκείνος όπου ήτον με τον παπα ακάκιον ένα μουσικόν σπουδέον και έχη μέσα όλα τα ψαλτικά αλλά ακόμη δεν ετελίοσαι όταν τελιόση θα σου γράψω του βατοπεδίου τόρα πάλιν έχη ένας και ζητή 400 δραχμές...»**

Σήμερα λοιπόν η Μ. Μ. Βατοπεδίου, στην οποία ασκούνται τα πνευματικά εγγόνια του, εκδίδοντας τις ηχογραφήσεις αυτές με τον καλλικέλαδο Διονύσιο Φιρφιρή, προσφέρει **«μουσικόν σπουδαίον και έχη μέσα όλα τα ψαλτικά»** και δεν ζητεί 400 δραχμές, αλλά εξόδεψε η ίδια πολλά χρήματα για να γίνει η έκδοση αυτή επιμελημένη, σωστή, λαμπρή αλλά και σύγχρονη.

Σας ευχαριστώ!

Ιερομόναχος Άντίπας
Γέρων Ι.Κ. Αγίας Άννης Καρυών